

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอดอนพุด ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด
จังหวัดสระบุรี

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรของอำเภอให้ถูกต้องตรงกับปัญหาของเกษตรกร องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยใช้ขบวนการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลทุกตำบลในลักษณะการทำประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เพื่อค้นหาปัญหาความต้องการของเกษตรกร แล้วนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผน/โครงการ ซึ่งจะมีผลถึงการใช้งบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลได้อย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพตรงความต้องการที่สามารถนำไปแก้ปัญหาของชุมชนได้

ผู้จัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่อำเภอดอนพุด ขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลทุกคน ที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูลและมีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่อำเภอดอนพุดฉบับนี้ จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง
 - ๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ๑
 - ๑.๒ อาณาเขต ๑
 - ๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง ๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ
 - ๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ๓
 - ๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน ๓
 - ๒.๓ กลุ่มชุดดิน ๓
๓. ลักษณะภูมิอากาศ
 - ๓.๑ ฤดูกาล ๖
 - ๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ ๗
๔. เส้นทางคมนาคม
 - ๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล ๗
 - ๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ ๗
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน
 - ๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ ๘
 - ๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ ๘
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน ๑๐

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ ๑๑
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI ๑๒

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร
 - ๑.๑ เกษตรกร ๑๒
 - ๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร ๑๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๑๘
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๑๘
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๒๐
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๒๒
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๒๒
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๒๓
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๓
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๒๕
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๒๘
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๑
บรรณานุกรม	๓๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดิน	๕
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๖
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๗
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๙
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๙
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๙
๙	แสดงข้อมูลพ่อบาดาล	๙
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๐
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๑
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๑
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๒
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๒
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๓
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๓
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๓
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๓
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๔
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๔
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๕
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๕
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๖
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๑๖
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๖
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๑๗
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๑๘
๓๐	แสดงคริวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๑๙
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๐
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๒๒
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๓
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๔
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี	๒๕
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๒๘
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๑

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงชุดดินอำเภอ	๕
๔	แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอดอนพุด	๖
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๐
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๑๘
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๑๙
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๐
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๒
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๒๓

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

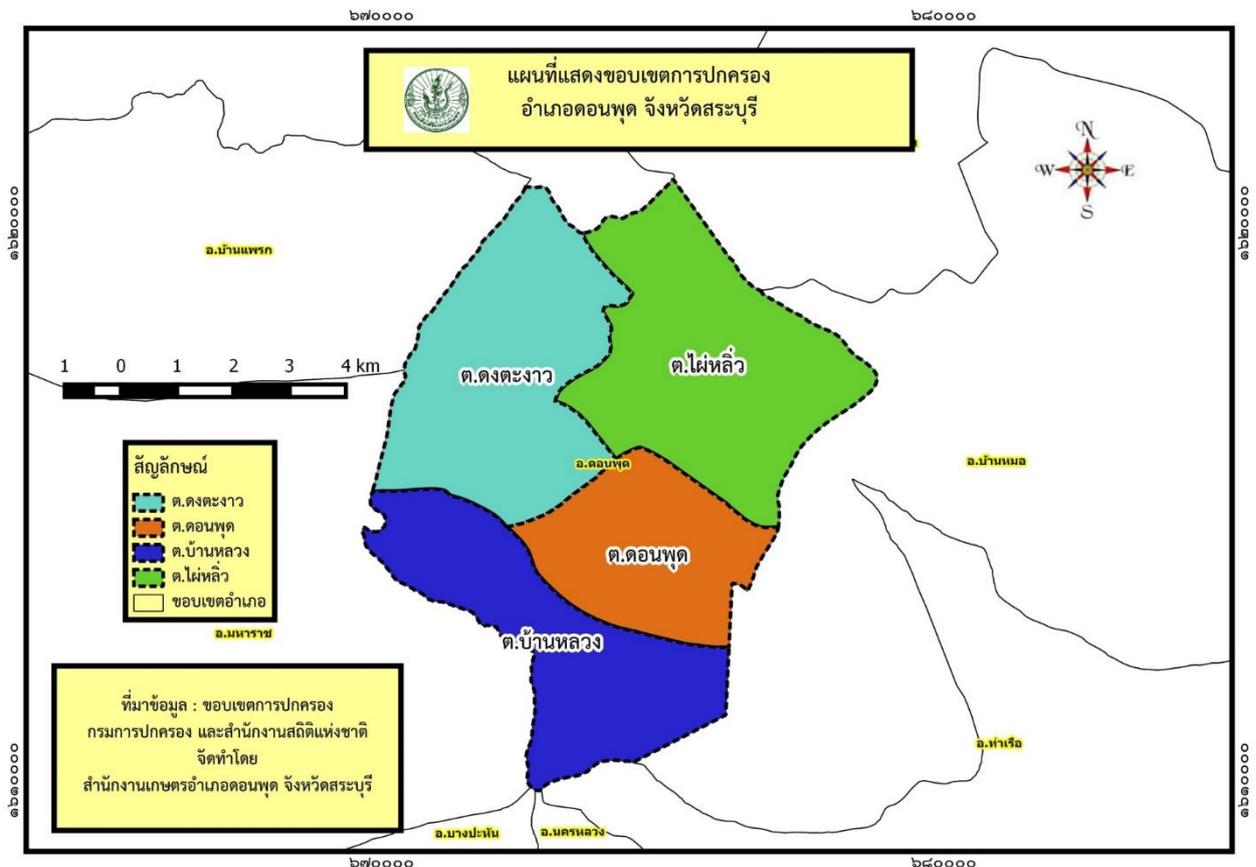
สภาพทั่วไปของอำเภอ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก อยู่ห่างจากจังหวัดสระบุรี โดยทางหลวงแผ่นดินสายจังหวัดสระบุรี – อ่างทอง ระยะทางประมาณ ๔๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๕๘.๗๑๔ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๗,๘๖๕ ไร่

๑.๒. อาณาเขต

อำเภอคอนทุด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี และอำเภอท่าเรือ อำเภอนครหลวง และอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอหนองโดนและอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอวิหาราชและอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอคอนทุด จังหวัดสระบุรี

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ

(ที่มา : กรมการปกครอง และสำนักงานสถิติแห่งชาติ, พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวนเทศบาลตำบลตอนพูด ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลดงตะงาว ๑ แห่ง ตำบล ๔ ตำบล และหมู่บ้าน ๒๘ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลจำนวน ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลตอนพูด	ตำบลบ้านหลวง	ตำบลไผ่หลิว	ตำบลดงตะงาว
๑	หนองกระทะ	บ้านหลวง	ไผ่หลิว	โคกโพธิ์
๒	ตอนพูด	บ้านหลวง	ป่าไผ่	โคกโพธิ์
๓	ตอนพูด	บ้านหลวง	บ้านรี	แม่หนอง
๔	ตอนพูด	บ้านหลวง	ทางชะโด	ท่ากระทุ่ม
๕	ตอนพูด	หนองมน	หลังคาแดง	ดอนทอง
๖		หนองมน	อ้อมแก้ว	ท่ากระแซ
๗		หนองมน	สมอลน	ดอนทอง
๘				ดอนทอง
๙				ดอนทอง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอตอนพูด จังหวัดสระบุรี, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
ตอนพูด	๖,๒๔๕	-	๑	๕	๘๒๙
บ้านหลวง	๘,๓๖๔	-	-	๗	๕๙๖
ไผ่หลิว	๑๐,๘๗๑	-	-	๗	๔๗๐
ดงตะงาว	๑๐,๒๙๖	๑	-	๙	๖๗๘
รวม	๓๕,๗๗๖	๑	๑	๒๘	๒,๕๗๓

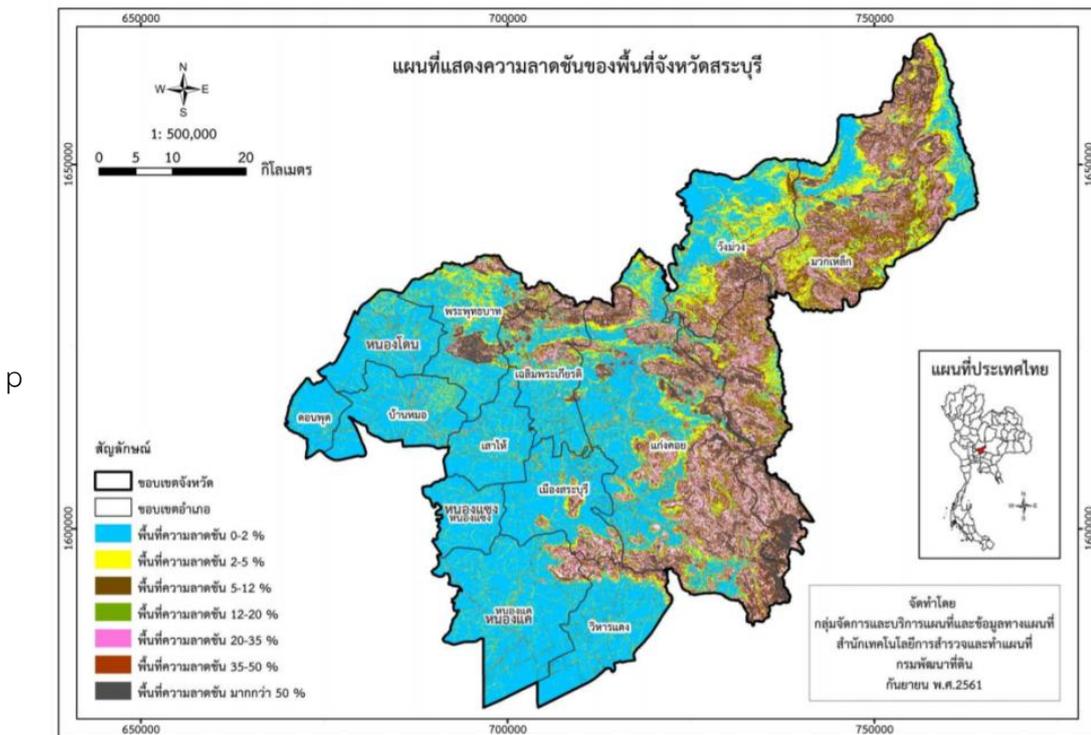
ที่มา : ที่ว่าการอำเภอตอนพูด จังหวัดสระบุรี, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม อำเภอตอนพุทธ ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ และที่ราบสูง

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอตอนพุทธ มีพื้นที่ความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ ลักษณะพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ การกระจายตัวของพื้นที่เป็นแบบต่อเนื่อง

ภาพที่ ๒ ภาพแสดงความลาดชันอำเภอตอนพุทธ
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน,พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอตอนพุทธ มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืช จำนวน ๒ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๑

ชุดดิน : ชุดดินโคกกระเทียม (Khok Krathiam Series: Kk)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อาบน้ำมาก มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างเล็กน้อย การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว

ปัญหา : ดินเหนียวจัด โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง แตกกระแหงกว้างและลึก ดินเปียกเหนียวมาก ทำให้การไถพรวนยาก บางพื้นที่อาจขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางจัดการ :

ปลูกข้าว ไถพรวนเมื่อดินมีความชื้นเหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยให้แห้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้แห้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว ไถกลบตอซังและทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๔

ชุดดิน : ชุดดินสิงห์บุรี (Sing Buri: Sin)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุยังน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

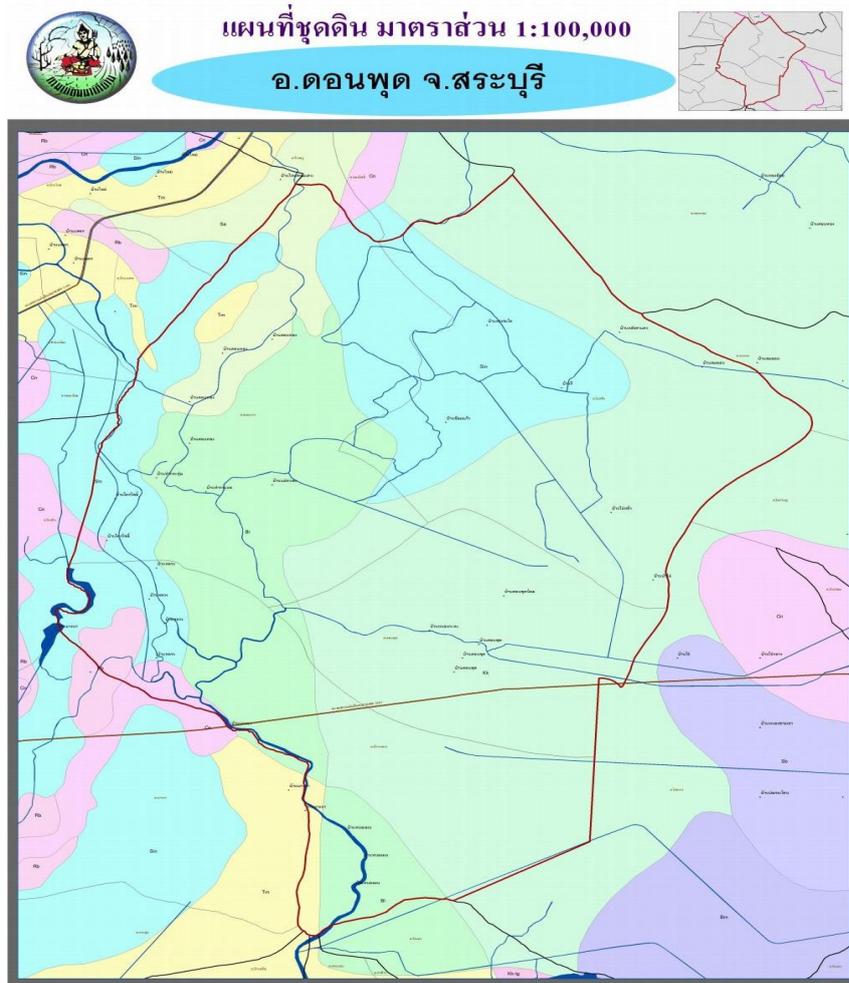
ปัญหา : โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางจัดการ :

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยให้แห้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้แห้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

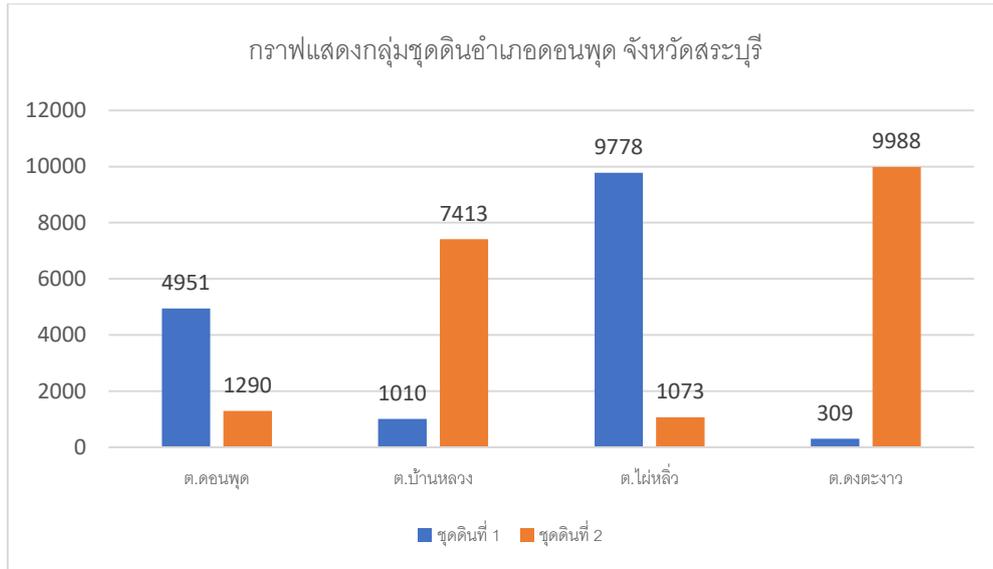

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ตำบล (ไร่)				ผลรวมทั้งหมด
	ดอนพุด	บ้านหลวง	ไผ่หลิว	ดงตะงาว	
๑	๔,๙๕๑	๑,๐๑๐	๙,๗๗๘	๓๐๙	๑๖,๐๔๘
๔	๑,๒๙๐	๗,๔๑๓	๑,๐๗๓	๙,๙๘๘	๑๙,๗๖๔
ผลรวมทั้งหมด	๖,๒๔๑	๘,๔๒๓	๑๐,๘๕๑	๑๐,๒๙๗	๓๕,๘๑๒

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ภาพที่ ๔ แสดงกลุ่มชุดดินของอำเภอดอนพุท จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

- แบ่งอุณหภูมิตามช่วงฤดูกาล ๓ ฤดูกาล ดังนี้

๑. ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงที่เปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ เดือนเมษายน

๒. ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม ฤดูกาลนี้จะเริ่มเมื่อมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุมประเทศไทย ขณะที่ร่องความกดอากาศต่ำ (ร่องฝน) พาดผ่านประเทศไทยทำให้มีฝนตกชุก โดยเดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน

๓. ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มพัดปกคลุมประเทศไทยประมาณกลางเดือนตุลาคม ซึ่งจะนำความหนาวเย็นมาสู่ประเทศไทย (ที่มา : สถาบันอุตุวิทยาวิทยาพับุรี ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑)

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน												
ฤดูฝน												
ฤดูหนาว												

ที่มา กรมอุตุวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๓.๒ ปริมาณน้ำฝน

อำเภอตอนพุด มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๑-๒๕๖๗ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ ๑๑๐.๕๑มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนกันยายน ของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือน มกราคม โดยมีปริมาณ ๘.๕๗ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กันยายน โดยมีปริมาณ ๒๘๐.๑๔ มิลลิเมตร

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๓๔๕.๒	๑๑๘		กันยายน	๓๙.๕	๑๕.๒	๒๘.๑
๒๕๖๕	๑,๕๒๐.๘	๑๓๒		กันยายน	๓๘.๘	๑๖.๐	๒๗.๙
๒๕๖๖	๑,๑๒๕.๔	๑๐๕		ตุลาคม	๔๑.๒	๑๗.๕	๒๙.๒
๒๕๖๗	๑,๒๘๐.๕	๑๑๕		กันยายน	๔๐.๘	๑๘.๒	๒๘.๘
๒๕๖๘*	๑,๓๑๐.๐	๑๒๐		กันยายน	๔๑.๕	๑๗.๘	๒๙.๐

ที่มา กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอตอนพุดมีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางถนนสาย สป.๓๑-๐๐๔๗ บ้านตอนพุด-บ้านโคกโพธิ์ ถนนคอนกรีต และถนนลาดยางภายในหมู่บ้านเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และใช้ในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ภาพที่ ๘)

ทางรถไฟ(ไม่มี).....

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ อ่างทอง - ท่าเรือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน-..... สถานี (ถ้ามี) มีสายเดินรถประจำทาง ระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ รถตู้สาย ๔๖๔ สระบุรี - สุพรรณบุรี โดยเส้นทางผ่าน ได้แก่ บขส.สระบุรี (จอดด้านนอกติดรถตู้นครนายก และรถตู้ ๙๐๔ - ศาลากลาง - ประกันสังคม - เสาไห้ - แยกหนองแขง - โรงทอ - ท่าหลวง - ท่าลาน - ท่าเรือ - ตอนพุด - เจ้าปลุก - อ่างทอง (เข้า บขส.อ่างทอง) - วิเศษชัยชาญ - ม่วงพันธ์- อบทม - ลาดตาล - ท่าชุมชุม - ไผ่วง - โพธิ์พระยา - บขส.สุพรรณบุรี เวลาเดินรถ : ๐๔.๓๐-๑๘.๒๐ น. (รถออกทุก ๒๐ นาที)

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๒๖๗ เส้นทางระหว่างอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ถึงอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอดอนพุด เป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

แห่งที่ ๑ อยู่ในตำบลดงตะงาว เรียกว่า คลองตาเมฆ ต้นคลองอยู่ที่ตำบลโกล้งธนู อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ไหลผ่าน หมู่ ๑,๒,๔ ตำบลดงตะงาว และ หมู่ ๕,๖,๗ ตำบลหนองมน เกษตรกรใช้แหล่งน้ำแห่งนี้ เพื่อการเกษตร และเป็นน้ำใช้ในครัวเรือน

แห่งที่ ๒ อยู่ในตำบลหนองมน เรียกว่า คลองหนองมน คลองนี้แยกมาจากแม่น้ำป่าสัก ไหลผ่านหมู่ ๑ – ๗ ตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี คลองสายนี้จะมีน้ำไหลตลอดปี

แห่งที่ ๓ อยู่ในตำบลดงตะงาว เรียกว่า คลองแม่หนอง ต้นคลองอยู่ที่ตำบลโกล้งธนู อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แยกมาจากโครงการชลประทานโคกกระเทียม เกษตรกรใช้แหล่งน้ำแห่งนี้เพื่อการเกษตร

แห่งที่ ๔ อยู่ในตำบลบ้านหลวง เรียกว่า คลองลพบุรี ต้นคลองอยู่ที่ทุ่งบางกุ่ม อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

๑) คลองชัยนาท - ป่าสัก เป็นคลองชลประทานสายใหญ่ ซึ่งรับน้ำจากเขื่อนเจ้าพระยามาบรรจบกับแม่น้ำป่าสักที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยอยู่ในความดูแลของโครงการชลประทานเชิงราบ มีคลองแยกสำหรับระบายน้ำให้เกษตรกรได้ใช้ในการเกษตรและอุปโภค ดังนี้

- คลอง ๒๓ ขวา (๒๓R) ต้นคลองอยู่ที่ตำบลสร้างโคก อำเภอบ้านหม้อ ไหลผ่านอำเภอบ้านหม้อ ถึงตำบลดอนพุด อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

- คลอง ๒๔ ขวา (๒๔R) ต้นคลองอยู่ที่ตำบลบ้านร่อม อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไหลผ่านตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี ผ่านตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

- คลอง ร.๗ ซ เดิมเรียกคลองเชิงราบ ต้นคลองอยู่ที่ตำบลบางโหนด จะไหลผ่านตำบลบ้านหม้อ โคกใหญ่ ไผ่ขวาง จนมาถึงอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี เกษตรกรใช้เพื่อการเกษตรและใช้อุปโภคบริโภค

๒) โครงการชลประทานโคกกระเทียม ต้นน้ำไหลจากตำบลบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผ่านทาง ตำบลดงตะงาว ถึงตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี โดยอยู่ในความดูแลของโครงการส่งน้ำโคกกระเทียม มีคลองแยกสำหรับระบายน้ำให้เกษตรกรได้ใช้ในการเกษตรและอุปโภค ดังนี้

- คลอง ๓ ซ้าย ๒๑ ขวา ต้นทางจากตำบลโกล้งธนู อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผ่านทาง อบต.ดงตะงาว ตำบลบ้านหลวง จังหวัดสระบุรี

- คลอง ๒ ซ้าย ๒๑ ขวา ต้นทางจากตำบลโกล้งธนู อำเภอเมือง จังหวัด ลพบุรี แยกไปยัง หมู่ ๘ ตำบลดงตะงาว ถึงหมู่ ๔ ตำบลดงตะงาว จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
-	-	-	-	-	-

ที่มา : ข้อมูลสถิติจากสำนักงานชลประทานที่ ๑๐, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	ดอนพุด	๖	-	๖
๒	บ้านหลวง	๔	-	๔
๓	ไผ่หลิว	๔	-	๔
๔	ดงตะงาว	๔	-	๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

อำเภอดอนพุด มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา จำนวน ๒๙,๙๕๓ ไร่ ร้อยละ ๘๓.๖๔ รองลงมาคือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน ๒,๖๓๐ ไร่ ร้อยละ ๗.๓๔ และพื้นที่น้ำ จำนวน ๑,๕๘๔ ไร่ ร้อยละ ๔.๔๒

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	-	-
พืชไร่	๕๑๑	๑.๔๓
ไม้ยืนต้น	๓๖	๐.๑๐
ไม้ผล	๔๓๐	๑.๒๐
พืชสวน	๓๑	๐.๐๙
พื้นที่นา	๒๙,๙๕๓	๘๓.๖๔
พื้นที่น้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๖๓๕	๑.๗๗
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	-	-
พื้นที่ลุ่ม	-	-
พื้นที่น้ำ	๑,๕๘๔	๔.๔๒
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๒,๖๓๐	๗.๓๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๒	๐.๐๑

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอดอนพุด ประชากรมีอาชีพหลัก คือ การทำนา มีพื้นที่การเกษตร ๒๖,๐๐๐.๕๐ ไร่ (ร้อยละ ๘๓.๒๗ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทาน ร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าว (ไร่)	อ้อยโรงงาน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	ไม้ผล (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
ดอนพุด	๕,๓๒๒	๕,๒๗๘	-	-	-	๕	๒๐	๕	๕,๓๐๘
บ้านหลวง	๔,๘๐๙	๔,๗๕๓	-	-	-	๑๐	๙	๒๓	๔,๗๙๕
ไผ่หลิว	๘,๔๒๑	๘,๓๔๐	-	-	-	๗	๒	๕	๘,๓๕๔
ดงตะงาว	๗,๔๔๖	๗,๓๕๓	-	-	-	๑๕	๑๒	๒๑	๗,๔๐๑
พื้นที่รวม	๒๕,๙๙๘	๒๕,๗๒๔	-	-	-	๓๗	๔๓	๕๔	๒๕,๘๕๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
ดอนพุด	๑	-	-	-	-	-	-	-	-
บ้านหลวง	๑	๑๐	-	-	-	-	-	-	-
ไผ่หลิว	๖	๑๕	-	-	-	๕๐	๕๐	-	-
ดงตะงาว	๕	๕๐	-	-	-	๕๐	๗๕๐	-	-
รวมทั้งหมด	๑๓	๗๕	-	-	-	๑๐๐	๘๐๐	-	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๘

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์แห่ง คือ

ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....

- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐานแห่ง คือ.....

ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....

- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ ๑ แห่ง คือ

ชื่อฟาร์มเซนทราโก ที่ตั้ง หมู่ ๔ ตำบลดอนพุด อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กึ่งทะเล	กึ่งน้ำ จืด	ปลา ทะเล	ปลาน้ำ จืด	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำ อื่นๆ
ดอนพุด	๓๑	-	-	-	๓๑	-	๓
บ้านหลวง	๑๐	-	-	-	๑๐	-	-
ไผ่หลิว	๓๒	-	-	-	๓๒	-	-
ดงตะงาว	๒๖	-	-	-	๒๖	-	-
รวมทั้งหมด	๙๙	-	-	-	๙๙	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ด้วยว่า ไม่มี)

- ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครุว์เรือนและประชากร

อำเภอดอนพุด มีประชากรทั้งสิ้น ๖,๘๐๕ คน จำนวนครุว์เรือน ๒,๕๗๓ ครุว์เรือน เป็นชาย ๓,๓๑๑ คน หญิง ๓,๔๙๔ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็น ตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครุว์เรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครุว์เรือน ทั้งหมด	ครุว์เรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ดอนพุด	๘๖๖	๑๗๖	๗๙๖	๗๗๖	๑,๕๗๒
๒	บ้านหลวง	๖๐๕	๒๕๙	๘๒๕	๘๘๕	๑,๗๑๐
๓	ไผ่หลิว	๔๘๒	๓๓๑	๖๐๙	๖๓๕	๑,๒๔๔
๔	ดงตะงาว	๖๘๖	๓๒๑	๙๕๘	๑,๐๔๖	๒,๐๐๔
รวม		๒,๖๓๙	๑,๐๘๗	๓,๑๘๘	๓,๓๔๒	๖,๕๓๐

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓๐๗	๓๑.๕๕
๕๖ - ๖๕ ปี	๒๕๘	๒๖.๕๒
๔๖ - ๕๕ ปี	๑๗๘	๑๘.๓๐
๓๖ - ๔๕ ปี	๑๓๗	๑๔.๐๘
๒๖ - ๓๕ ปี	๘๑	๘.๓๒
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๒	๑.๒๓
รวม	๙๗๓	๑๐๐

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๗๙๓	๘๑.๕๐
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๘๐	๑๘.๕๐
รวม	๙๗๓	๑๐๐

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๓๙๕	๓๑.๒๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒๐	๑.๕๘
เช่า	๘๕๑	๖๗.๒๒
รวม	๑,๒๖๖	๑๐๐

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/, พ.ศ. ๒๕๖๙

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๓๙๕	-	-	-	๓๙๕

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอดอนพุด ไม่ตกเกณฑ์ จปฐ ซึ่งรายได้บุคคลเฉลี่ย อยู่ที่ ๑๑๕,๕๘๒ บาท/คน/ปี รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๖,๖๑๙ บาท/ปี รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย ๒๑,๖๑๗ บาท/ปี รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย ๙๘,๔๕๓ บาท/คน/ปี (ข้อมูล จปฐ ๒๕๖๘)

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ภาวะหนี้สินเกษตรกรอำเภอดอนพุด เป็นหนี้อยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ ๙๐ และอีกร้อยละ ๑๐ ไม่เป็นหนี้

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

- ประชากรอำเภอดอนพุด นับถือศาสนาพุทธทั้งอำเภอ ประมาณร้อยละ ๑๐๐

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

- ประเพณีกำฟ้า
- ประเพณีสารท
- ประเพณีกวนข้าวทิพย์
- ประเพณีปิดทองไหว้พระวัดหนองมน เดือน ๑๑ แรม ๒ ค่ำ และแรม ๓ ค่ำ ของทุกปี
- ประเพณีแข่งเรือยาววัดหนองมน เดือน ๑๑ แรม ๓ ค่ำ ของทุกปี

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริม		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ดอนพุด	๑	๒๗	-	-	๑	๑๕	๕	๙๓	-	-	-	-
บ้านหลวง	-	-	๑	๑๐	-	-	๓	๕๖	-	-	-	-
ไผ่หลิว	๑	๒๕	๑	๑๐	-	-	๑	๑๐	-	-	-	-
ดงตะงาว	๕	๑๒๔	๑	๒๕	๑	๑๕	๔	๗๐	-	-	-	-
รวม	๗	๑๗๖	๓	๓๕	๒	๓๐	๑๕	๒๑๙	-	-	-	-

ที่มา : รายงานสรุปจำนวนสถาบันเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๔๙
เครื่องดื่ม	๕
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๕
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๑๓
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๔
รวม	๗๖

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดอนพุด ,พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนบ้านอ้อมแก้ว	๙	๖	ไผ่หลิว	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรดอนทอง	๕๒/๑	๕	ดงตะงาว	๑๕
วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชน ม.๓ ต.บ้านหลวง	๕๕	๓	บ้านหลวง	๒๔
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมข้าวชุมชนตำบลดอนพุด	๕๐	๒	ดอนพุด	๑๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษตำบลบ้านหลวง	๔๖	๔	บ้านหลวง	๑๕
วิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาล ต.ดอนพุด	๑๕๙	๒	ดอนพุด	๗
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านดอนพุด	๑๑๑	๑	ดอนพุด	๒
วิสาหกิจชุมชนศูนย์เรียนรู้เกษตรยั่งยืนและพืชสมุนไพรโคกโพธิ์ ต.ดงตะงาว	๒	๒	ดงตะงาว	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่ชาวดงเข้มแข็ง ตำบลดงตะงาว	๒๙	๘	ดงตะงาว	๗๔
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวโคกโพธิ์สามัคคี ตำบลดงตะงาว	๓๑	๒	ดงตะงาว	๓๖
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวตำบลดอนพุด	๘๑	๑	ดอนพุด	๙๓
วิสาหกิจชุมชนดอนพุดสมุนไพรไทย	๑๒๘	๒	ดอนพุด	๗
วิสาหกิจชุมชนขนมไทยบ้านนอกจากข้าวเจ๊กเขยเส้าไห้	๑๗	๗	บ้านหลวง	๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง	๕๒	๕	ดงตะงาว	๒๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไผ่หลิว	๑๐๗	๓	ไผ่หลิว	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแชมพูสมุนไพร ม.๑ ต.บ้านหลวง	๕๙	๑	บ้านหลวง	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดดอนทอง		๘	ดงตะงาว	๑๕
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนอนุบาลดอนพุด		๓	ดอนพุด	๑๕
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดช้าง		๑	บ้านหลวง	๑๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อ	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มเกษตรกรทำนาดงตะงาว	๙	ดงตะงาว	
กลุ่มเกษตรกรทำนาดอนพุด	๓	ดอนพุด	
กลุ่มเกษตรกรทำนاب้านหลวง	๕	บ้านหลวง	
สหกรณ์แปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรสระบุรี จำกัด	๑	ไผ่หลิว	

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสระบุรี, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
ดอนพุด	-	๖	๑	๑	๑	๑	-	-	๑
บ้านหลวง	-	๑	-	๑	๑	-	-	-	-
ไผ่หลิว	๑	๓	๑	-	๑	๑	-	-	-
ดงตะงาว	-	๒	๑	-	๑	-	-	-	-
รวม	๑	๑๒	๓	๒	๔	๒	-	-	-

ที่มา : ทำเนียบศูนย์ ศพก.และศูนย์เครือข่าย สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี, พ.ศ.๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ดอนพุด	-	๑	๑	๑	๑	๕	-	-	-
บ้านหลวง	-	-	๓	๑	๑	๗	-	-	-
ไผ่หลิว	-	๑	๑	๒	๑	๗	-	๑	-
ดงตะงาว	๑	-	๒	๓	๑	๙	-	-	-
รวม	๑	๒	๗	๗	๔	๒๘	-	๑	-

ที่มา : รายงานสรุปจำนวนอาสาสมัครเกษตร (อกม.) อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี, พ.ศ.๒๕๖๙

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอดอนพุด มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอดอนพุด มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๑๐ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
ดอนพุด	๒	การทำน้ำหมักและปุ๋ยหมัก , การทำบัญชีครัวเรือน
บ้านหลวง	๓	การจัดการดินและน้ำ , เศรษฐกิจพอเพียง
ไผ่หลิว	๒	เกษตรทฤษฎีใหม่
ดงตะงาว	๓	เศรษฐกิจพอเพียง , เกษตรผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่
รวม	๑๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	ศพก.หลัก	๗	ไผ่หลิว
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลไผ่หลิว	การจัดการแมลงศัตรูพืช	๓	ไผ่หลิว
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลดงตะงาว	การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และโรคพืช	๔	ดงตะงาว
๔	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลดอนพุด	การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และโรคพืช	๓	ดอนพุด
๕	ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ เพื่อสุขภาพ	ศูนย์เรียนรู้การผลิตข้าวปลอดภัย และแปรรูปข้าว	๓	ดอนพุด
๖	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน	การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุน	๕	บ้านหลวง
๗	ศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลดอนพุด	การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร	๓	ดอนพุด
๘	ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินอำเภอดอนพุด	การจัดการที่ดิน/เศรษฐกิจพอเพียง	๑	ดอนพุด
๙	ศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	การผลิตเห็ดขอนขาวและแปรรูปเห็ด	๒	ไผ่หลิว
๑๐	วิสาหกิจชุมชนบ้านอ้อมแก้ว ตำบลไผ่หลิว	การเกษตรผสมผสาน	๖	ไผ่หลิว
๑๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง	การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร	๕	ดงตะงาว
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลดอนพุด	ผักปลอดสารพิษ	๓	ดอนพุด
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลดงตะงาว	เกษตรผสมผสาน	๖	ดงตะงาว

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี, พ.ศ.๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๓ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
๑	ดอนพุด	นาแปลงใหญ่ตำบลดอนพุด	ข้าว	๙๓	๓,๑๐๔
๒	ดงตะงาว	โคกโพธิ์สามัคคี	ข้าว	๓๖	๗๙๔
๓	ดงตะงาว	ชาวดงเข้มแข็ง	ข้าว	๗๔	๑,๕๔๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ.๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า ข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

น้ำฝน ชลประทาน บ่อน้ำบาดาล แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

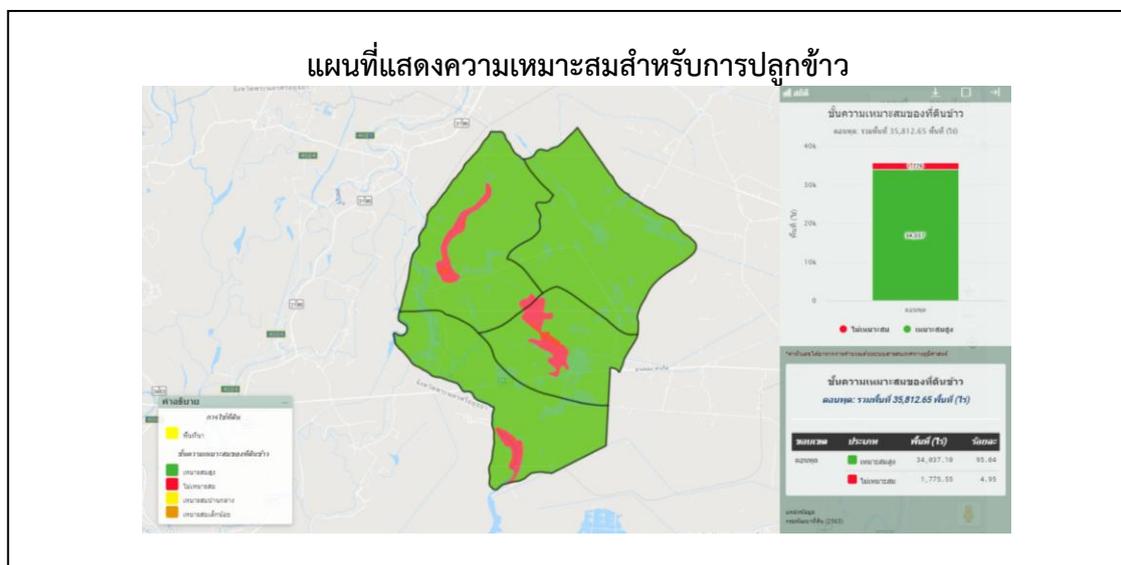
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก(S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
ดอนพุด	๕,๔๗๑	-	-	๗๗๐	๖,๒๔๑
บ้านหลวง	๘,๐๙๐	-	-	๓๓๔	๘,๔๒๔
ไผ่หลิว	๑๐,๘๕๑	-	-	-	๑๐,๘๕๑
ดงตะงาว	๙,๖๒๕	-	-	๖๗๒	๑๐,๒๙๗
รวมอำเภอ	๓๔,๐๓๗	-	-	๑,๗๗๖	๓๕,๘๑๓

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

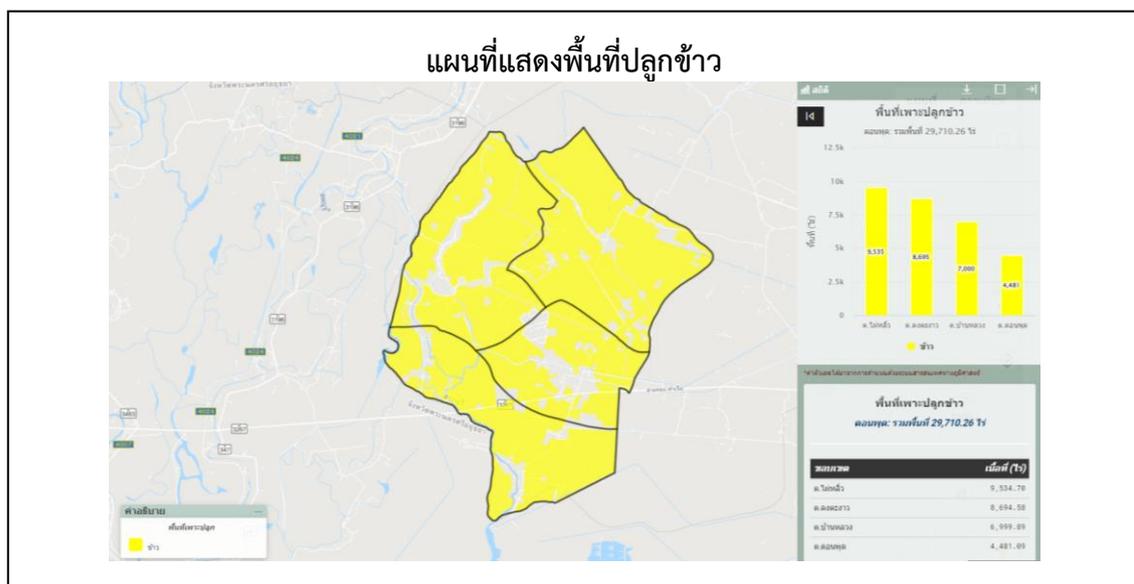
(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอดอนพุด มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๒๙,๗๑๐ ไร่ ๑,๐๘๗ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมาก ตำบลไผ่หลิว จำนวน ๙,๕๓๕ ไร่ จำนวน ๓๓๑ ครัวเรือน รองลงมา คือ ตำบลดงตะงาว จำนวน ๘,๖๙๕ ไร่ ๓๒๑ ครัวเรือน ตำบลบ้านหลวง จำนวน ๗,๐๐๐ ไร่ ๒๕๙ ครัวเรือน และตำบลดอนพุด จำนวน ๔,๔๘๑ ไร่ ๑๗๖ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิต ข้าว

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ดอนพุด	๑๗๖	๔,๔๘๑	๔,๔๘๑	๓,๑๓๖.๗๐	๐.๗๐
บ้านหลวง	๒๕๙	๗,๐๐๐	๗,๐๐๐	๔,๙๐๐	๐.๗๐
ไผ่หลิว	๓๓๑	๙,๕๓๕	๙,๕๓๕	๖,๖๗๔.๕๐	๐.๗๐
ดงตะงาว	๓๒๑	๘,๖๙๕	๘,๖๙๕	๖,๐๘๖.๕๐	๐.๗๐
รวม	๑,๐๘๗	๒๙,๗๑๐	๒๙,๗๑๐	๒๐,๗๙๗	๐.๗๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

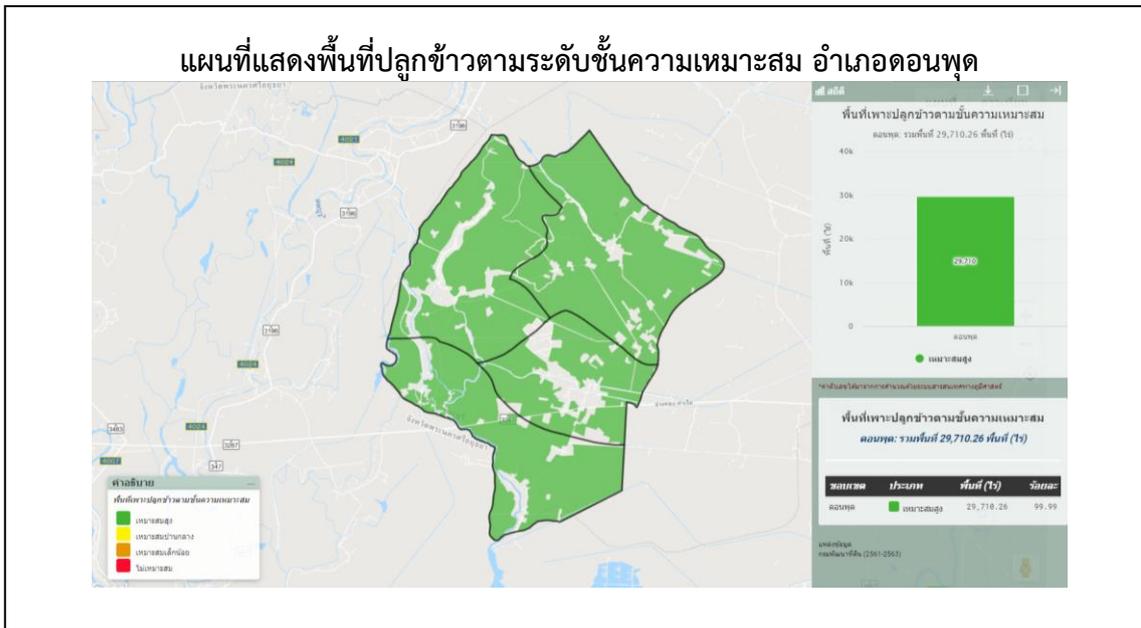
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอดอนพุด มีพื้นที่ปลูกตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๒๙,๗๑๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๒๙,๗๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
ดอนพุด	๙,๕๓๕	-	-	-	๙,๕๓๕
บ้านหลวง	๘,๖๙๕	-	-	-	๘,๖๙๕
ไผ่หลิว	๗,๐๐๐	-	-	-	๗,๐๐๐
ดงตะงาว	๔,๔๘๑	-	-	-	๔,๔๘๑
รวมอำเภอ	๒๙,๗๑๐	-	-	-	๒๙,๗๑๐

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอดอนพุด
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวชนิดพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง เช่น พันธุ์สุพรรณบุรี ๑ พันธุ์ปทุมธานี ๑ พันธุ์ กข ๔๑ พันธุ์ กข ๔๗ และพันธุ์ กข อื่นๆ

๒) การเตรียมดิน ในปัจจุบันเกษตรกร ได้เปลี่ยนการเตรียมดินจากการไถตะ ไถแปร เป็นการใช้เครื่องมือจอบหมุน โดยการใช้รถแทรกเตอร์ล้อยางหรือล้อตีนตะขาบ ทำการตีดิน หลังจากนั้นจึงใช้รถไถเดินตามทำการตีคลุก เพื่อทำเทือกสำหรับปลูกข้าวในลำดับต่อไป

๓) การปลูกข้าว ในพื้นที่เขตชลประทานเกษตรกรใช้วิธีการปลูกข้าวหลายรูปแบบ ดังนี้

(๑) การปลูกแบบหว่านน้ำตาม เป็นวิธีที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะทำการหว่านจะต้องมีการบ่มเพาะให้มีลักษณะ”ตุ่มตา” ก่อนที่จะทำการหว่านลงในแปลงนาที่เตรียมดินไว้แล้ว ในปัจจุบันเกษตรกรจะใช้เครื่องพ่นเมล็ดข้าวลงในแปลงนาแทนการหว่าน

(๒) การปลูกแบบปักดำ เกษตรกรจะใช้เครื่องปักดำ ดังนั้นการเพาะกล้าต้องเพาะกล้าให้เข้ากับเครื่องปักดำที่จะใช้ ในปัจจุบันการปลูกข้าวแบบปักดำ จะมีผู้รับจ้างปลูกข้าวแบบปักดำ โดยทำการเพาะกล้าพร้อมปลูก เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ต้องทำการเตรียมดินให้พร้อมสำหรับการปักดำตามเวลาที่ได้ตกลงกับผู้รับจ้างปักดำ

(๓) การปลูกแบบการหยอดเมล็ด โดยใช้เครื่องมือหยอดเมล็ดลงบนแปลงนาที่เตรียมดินทำเทือกไว้แล้ว เกษตรกรเริ่มปลูกข้าวด้วยวิธีการนี้เพิ่มมากขึ้น

(๔) การปลูกด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การโยนกล้า การล้มตอซัง

๔) ระบบการให้น้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐ อาศัยน้ำระบบชลประทาน ร้อยละ ๑๐ อาศัยน้ำฝนและบ่อกักเก็บน้ำ

๕) การดูแลรักษา

(๑) ระยะกล้า ข้าวอายุ ๑-๑๒ วัน

- หลังหว่านข้าว ไม่เกิน ๔ วัน ฉีดสารป้องกันวัชพืชชนิดคุมหญ้า กรณีปักดำ หลังปักดำ ๑ วัน ปล่อยให้ น้ำเข้าที่ระดับ ๕ เซนติเมตร แล้วฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช

- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือตามค่าวิเคราะห์ดิน เมื่อข้าวอายุ ๒๐ วันรักษาระดับน้ำประมาณ ๕ เซนติเมตร

- สำรวจแปลงนาหากไม่พบศัตรูข้าวไม่ต้องฉีดสารเคมี

(๒) ระยะแตกกอ ข้าวอายุ ๒๕-๕๕ วัน

- ข้าวอายุ ๔๐ วัน ระบายน้ำออกปล่อยให้แห้ง ประมาณ ๕ วัน แล้วใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ระบายน้ำเข้ารักษาระดับน้ำ ๕-๑๐ เซนติเมตร

- สำรวจแปลงนา หากไม่พบศัตรูข้าวไม่ต้องฉีดสารเคมี

(๓) ระยะข้าวตั้งท้อง ข้าวอายุ ๕๕-๘๕ วัน

- ข้าวอายุ ๕๕-๖๐ วัน (ระยะแตกกอสูงสุด) ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๓ (หากสังเกตเห็นใบข้าวมีอาการขาดปุ๋ย) สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ระบายน้ำเข้าและรักษาระดับน้ำ ๕-๑๐ เซนติเมตรระวังไม่ให้ข้าวขาดน้ำ

- สำรวจแปลงนา หากไม่พบศัตรูข้าวไม่ต้องฉีดสารเคมี กรณีพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเฉลี่ย ๑ ตัวต่อต้น จึงใช้สารเคมีชนิดดูดซึมฉีดตามคำแนะนำในฉลาก หรือฉีดเชื้อราบิวเวอร์เรีย

(๔) ระยะข้าวสุกแก่ ข้าวอายุ ๘๕-๑๑๕ วัน

- สำรวจแปลงนา หากไม่พบศัตรูข้าวไม่ต้องฉีดสารเคมี

- ข้าวอายุ ๘๕-๑๐๐ วัน ระบายน้ำออกให้แห้ง เพื่อเร่งให้ข้าวสุกแก่พร้อมกัน

๖) การใส่ปุ๋ย

(๑) ระยะกล้า ข้าวอายุ ๑-๑๒ วันใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือตามค่าวิเคราะห์ดินเมื่อข้าวอายุ ๒๐ วัน รักษาระดับน้ำประมาณ ๕ เซนติเมตร

(๒) ระยะแตกกอ ข้าวอายุ ๒๕-๕๕ วันใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

(๓) ระยะข้าวตั้งท้อง ข้าวอายุ ๕๕-๘๕ วัน ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๓ (หากสังเกตเห็นใบข้าวมีอาการขาดปุ๋ย) สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

๗) การเก็บเกี่ยว ทำการเก็บเกี่ยวเมื่อข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง ข้าวอายุประมาณ ๑๑๐-๑๑๕ วัน (๒๘-๓๐ วันหลังการออกรวง)

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะทำการเก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวข้าวแล้วนำผลผลิตข้าวไปข้าวที่โรงสีหรือท่าข้าว โดยไม่มีการลดความชื้น ซึ่งความชื้นของเมล็ดข้าวในขณะเก็บเกี่ยวจะมีความชื้นประมาณ ๒๐-๒๕ เปอร์เซ็นต์

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู สํารวจแปลงนาหากไม่พบศัตรูข้าวไม่ต้องฉีดสารเคมี กรณีพบแมลงศัตรูพืช เฉลี่ย ๕ - ๑๐ ตัวต่อต้น จึงใช้สารเคมีฉีดตามคำแนะนำในฉลาก หรือฉีดเชื้อราชีวเวอเรีย

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอดอนพุด มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี				←→	△			←▽→				
ข้าวนาปรัง		←▽→									←△→	

สัญลักษณ์ ←→ ช่วงฤดูปลูก △ ปลูกสูงสุด
 ←▽→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

อำเภอดอนพุด มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยพื้นที่ในเขตชลประทานมีต้นทุนข้าว เป็นเงิน ๕,๔๓๕ บาท และพื้นที่นอกเขตชลประทานมีต้นทุนข้าว เป็นเงิน ๐ บาท

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๙

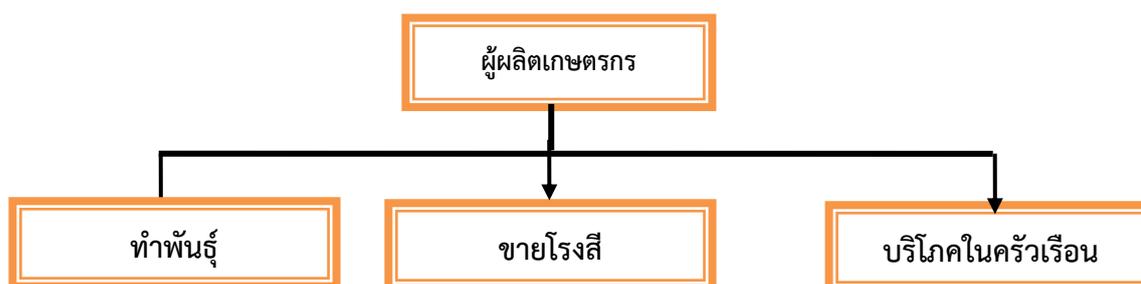
รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
	นาปี	นาปรัง	นาปี	นาปรัง	
ค่าไถกลบตอซัง	๒๕๐	๒๕๐	-	-	
ค่าไถพรวน/ทำเทือก	๓๐๐	๓๐๐	-	-	
ค่าจ้างหว่านข้าว	๗๐	๗๐	-	-	
ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	๕๕๐	๕๕๐	-	-	
ค่ายาคุมวัชพืช	๒๖๐	๒๖๐	-	-	
ค่าจ้างฉีดยาคุมวัชพืช	๗๐	๗๐	-	-	
ค่าปุ๋ยเคมี รอบที่ ๑ สูตร ๔๖-๐-๐	๔๒๕	๔๒๕	-	-	
ค่าจ้างหว่านปุ๋ยเคมี รอบที่ ๑	๗๐	๗๐	-	-	
ค่าปุ๋ยเคมี รอบที่ ๒ สูตร ๑๖-๒๐-๐	๔๕๐	๔๕๐	-	-	
ค่าจ้างหว่านปุ๋ยเคมี รอบที่ ๒	๗๐	๗๐	-	-	
ค่าฮอร์โมนพืช	๒๘๐	๒๘๐	-	-	
ค่าจ้างฉีดฮอร์โมนพืช	๗๐	๗๐	-	-	
ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	๒๕๐	๒๕๐			
ค่าจ้างฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	๗๐	๗๐			
ค่าเช่า	๑,๕๐๐	๐	-	-	
ค่าน้ำมันสูบน้ำ/ตัดหญ้า	๒๕๐	๒๕๐	-	-	
ค่าเก็บเกี่ยวผลผลิต	๕๐๐	๕๐๐	-	-	
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	๗๕๐	๗๐๐	-	-	
รวมรายได้ (บาท)	๗,๕๐๐	๗,๐๐๐	-	-	
รวมรายจ่าย (บาท)	๕,๔๓๕	๓,๙๓๕	-	-	
กำไรสุทธิ (บาท)	๒,๐๖๕	๓,๐๖๕	-	-	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด ภายใต้ขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี มีข้อมูลเกี่ยวกับจุดรับซื้อผลผลิตของพืชเป้าหมาย ทั้งของผู้ประกอบการเอกชน สหกรณ์ กลุ่มรวบรวม เช่น โรงสีข้าว (สินค้าข้าว) และเกษตรกรไม่นิยมเก็บข้าวไว้ทำพันธุ์เอง เนื่องจากสามารถซื้อพันธุ์ได้จากศูนย์ขยายพันธุ์พืชและบริษัทที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์หรือเกษตรกรด้วยกันเอง ส่วนการสีเป็นข้าวสารเพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือนนั้น เกษตรกรไม่นิยม มักซื้อข้าวสารจากตลาดมาบริโภค

Flow chart แสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอดอนพุด

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิถีการตลาดข้าว อำเภอดอนพุด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอดอนพุด มีไม่มีโรงสีในพื้นที่เขตอำเภอดอนพุด เกษตรกรในอำเภอดอนพุดจะขายข้าวในเขตพื้นที่ติดต่อในเขตอำเภอบ้านหมอ และ อำเภอท่าเรือ ที่เป็นเขตติดต่อ จำนวน ๒ แห่ง

- โรงสี ช.บุญชูพืชผล
- โรงสี DPR อินเตอร์ไพร์

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๑,๐๘๗ ราย ที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๑๘ ราย มีความรู้ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๒,๔,๕	ดอนพุด	ข้าว	การทำนาแบบลดต้นทุนการผลิต
๒	๓	ดอนพุด	ข้าว	การทำบัญชีครัวเรือน , จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง
๓	๖,๗	ไผ่หลิว	ข้าว	การลดต้นทุนการผลิตข้าว
๔	๑	ดงตะงาว	ข้าว	การทำน้ำหมักชีวภาพ
๕	๒,๓,๔,๙	ดงตะงาว	ข้าว	การลดต้นทุนการผลิตข้าว
๖	๖	ดงตะงาว	ข้าวโพด	การทำน้ำหมักชีวภาพ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.และ ศพก. เครือข่าย	๑๓	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอดอนพุด ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลไผ่หลิว ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลดงตะงาว ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลดอนพุด ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่เพื่อสุขภาพ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลดอนพุด ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาดินอำเภอดอนพุด ศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนบ้านอ้อมแก้ว ตำบลไผ่หลิว วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลดอนพุด ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลดงตะงาว
แปลงใหญ่	๓	นาแปลงใหญ่ตำบลดอนพุด โคกโพธิ์สามัคคี ชาวดงเข้มแข็ง
วิสาหกิจชุมชน	๑๓	วิสาหกิจชุมชนบ้านอ้อมแก้ว วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชน ม.๓ ต.บ้านหลวง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมข้าวชุมชนตำบลดอนพุด วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษตำบลบ้านหลวง วิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาล ต.ดอนพุด วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านดอนพุด วิสาหกิจชุมชนศูนย์เรียนรู้เกษตรยั่งยืนและพืชสมุนไพรโคกโพธิ์ ต.ดงตะงาว วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่ชาวดงเข้มแข็ง ตำบลดงตะงาว วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวโคกโพธิ์สามัคคี ตำบลดงตะงาว วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวตำบลดอนพุด วิสาหกิจชุมชนดอนพุดสมุนไพรไทย วิสาหกิจชุมชนขนมไทยบ้านนอกจากข้าวเจ๊กเขยเส้าไห้
กลุ่มแม่บ้าน	๓	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไผ่หลิว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแชมพูสมุนไพร ม.๑ ต.บ้านหลวง

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง	
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	สภาพพื้นที่เหมาะสมกับการทำนาทั้งหมด ๒๙,๗๑๐ ไร่ พื้นที่ทั้งหมดดินเป็นดินเหนียวลึกมาก เหมาะกับการปลูกข้าว	- มีโรงสีรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรใกล้เคียง ๒ แห่ง ได้แก่ โรงสี ช.บุญชูพืชผลและ โรงสี DPR อินเตอร์โพร โดยราคาขึ้นอยู่กับความชื้น	- การจำหน่ายผ่านโรงสีซึ่งส่งออกไปยังตลาดกลาง ร้านค้าปลีกและผู้บริโภคทั่วประเทศ - ขาดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่
	ปัญหา Pain point	- ขาดการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ปลายน้ำ และปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน เนื่องจากเป็นพื้นที่รับน้ำ - ปัญหาข้าววัชพืช ได้แก่ ข้าวตืด ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง - ต้นทุน ปุ๋ยเคมี และสารเคมีสูงขึ้น	- ราคาขึ้นอยู่กับโรงสีเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้	- ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่ม - ขาดการเชื่อมโยงกับตลาดออนไลน์ ไม่มีข้อมูลความต้องการตลาดที่ชัดเจน
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- พัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำร่วมกับชลประทาน - ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อให้เมล็ดพันธุ์ข้าววัชพืชฝ่อ - ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อรวมกลุ่มกันซื้อ ปุ๋ยเคมี และสารเคมีในราคาขายส่ง	สนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนเพื่อรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรให้เกษตรกรสามารถต่อรองราคา และรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ให้ได้การรับรองมาตรฐาน GAP, Organic	- พัฒนาแบรนด์ข้าวอินทรีย์ ที่ผลิตโดยเกษตรกรในชุมชนพร้อมออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้น่าสนใจ และดูทันสมัย ให้ผู้ซื้อสามารถนำไปเป็นของฝากในเทศกาลต่างๆได้ - จำหน่ายผ่านระบบออนไลน์ เช่น Facebook Tiktok หรือ ออกบูธในงานมหกรรมต่างๆ

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มีติดคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	- เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้สูงอายุ การนำเทคโนโลยีมาใช้ยังคงค่อนข้างจำกัด เนื่องจากยังยึดติดกับการเกษตรแบบเดิม	- การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ , การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และการตลาดของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนค่อนข้างจำกัด เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่	- กลุ่มเกษตรกรในชุมชนยังขาดบุคลากรที่มีทักษะด้านการตลาดออนไลน์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์
	ปัญหา Pain point	- การจัดการต้นทุนการเกษตรของเกษตรกรค่อนข้างยาก เนื่องจากราคาต้นทุนผลผลิตทางการเกษตรสูงขึ้น	- ขาดเทคโนโลยีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร	- ขาดเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ - สินค้ายังไม่มี Story ที่โดดเด่น ทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จัก - ขาดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- จัดอบรมเกษตรกรด้านบัญชีฟาร์ม และการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเพื่อให้เกษตรกรสามารถทราบและจัดการต้นทุนทางการเกษตรได้ - จัดอบรมเกษตรกรด้าน Smart Farmer, GAP, เกษตรอินทรีย์ และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล - ส่งเสริมกลุ่มแปลงใหญ่ให้ครอบคลุมทุกตำบล เสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการการเงิน	- จัดอบรมผู้ประกอบการเรื่อง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์	- พัฒนาแบรนด์ และสร้าง Storytelling เผยแพร่ในโลกออนไลน์ เช่น Facebook และ TikTok - สร้างเครือข่ายผู้บริโภคและชุมชน

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิตินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - ปลูกข้าวพันธุ์ไม่ไวแสง เช่น กข๔๑ , กข๔๗ และ กข๔๙ - เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกแบบหว่านน้ำตม ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช - ปลูกปีละ ๒ รอบ ครอบนาปี (เม.ย - ต.ค.) ครอบนาปรัง (พ.ย - มี.ค) 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรจำหน่ายข้าวเปลือกสดทันทีหลังเก็บเกี่ยว ความชื้น ๒๕-๓๐% ทำให้ได้ราคาไม่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - จำหน่ายเป็นข้าวสารทั่วไป ไม่มีแบรนด์ เฉพาะท้องถิ่น
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนการผลิตมีราคาสูงขึ้น แต่ปริมาณผลผลิตทางการเกษตร และรายรับลดลง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนมากปลูกข้าวพันธุ์เดียวกันทั้งพื้นที่ ทำให้ไม่มีความแตกต่างของชนิดข้าว ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - สินค้าไม่มี Story Telling ที่น่าสนใจ ทำให้ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ - การตลาดที่ไม่แน่นอน
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการปลูกข้าวคุณภาพสูงตามมาตรฐาน GAP/Organic เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าผลผลิตทางการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ให้ปลูกข้าวตามมาตรฐาน GAP/Organic Farm เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร เป็นกลุ่มต้นแบบแก่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาแบรนด์ข้าวชุมชนให้ได้มาตรฐาน พร้อมพัฒนาบรรจุภัณฑ์ - จำหน่ายผ่าน Facebook / Tiktok และบูธงานแสดงสินค้า - พัฒนาสินค้าแปรรูป เช่น ข้าวกล้อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวสุขภาพ

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากข้าว
๒. ชื่อแผนงาน	สร้างรายได้ภาคการเกษตรโดยใช้หลักการ “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้”
๓. แนวทางการพัฒนา	ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสระบุรี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการเชื่อมโยงตลาดอย่างยั่งยืนตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG
๔. หลักการและเหตุผล	<p>ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ต้องการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด “ต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” และนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการสร้างรายได้ภาคการเกษตรโดยใช้หลักการ “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” เพื่อสร้างชีวิตของคนไทยให้มีเกียรติ มีเงินเดือนและค่าแรงขั้นต่ำที่เป็นธรรม สอดคล้องและเพียงพอต่อปัจจัยด้านการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี เต็มไปด้วยพร้อมกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ</p> <p>ความสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ส่งเสริมให้ชุมชนรวมตัวกันประกอบกิจการ ใช้องค์ความรู้สมัยใหม่มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนที่มีอยู่ เช่น ที่ดิน ผลิตผลทางการเกษตร ความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการที่ตอบสนองกับความต้องการของตลาด ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียน ในจังหวัดสระบุรี จำนวน ๕๑๑ แห่ง และมีสมาชิกรวมกัน ๘,๒๔๓ ราย มีวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนใหญ่ประกอบกิจการด้านการผลิตพืช การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และการผลิตปศุสัตว์ ด้านความเข้มแข็งของกิจการพบว่า มีผลประเมินศักยภาพระดับดี ร้อยละ ๓๗.๔๐ ปานกลาง ร้อยละ ๕๒.๐๓ และระดับต้องปรับปรุง ร้อยละ ๑๐.๕๗ (ข้อมูลวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗)</p> <p>ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากดำเนินงานในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีภารกิจจัดประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และดำเนินการด้านทะเบียนวิสาหกิจชุมชน แล้วนั้น ยังมีหน้าที่ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนภายใต้ภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรและที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการในการดำเนินงาน ได้แก่ ส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการจัดทำ</p>

	<p>แผนพัฒนากิจการเพื่อเพิ่มศักยภาพการประกอบกิจการ พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรโดยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อชักนำให้ผู้บริโภคหรือตลาดไปสู่วิสาหกิจชุมชน รวมถึงกระบวนการสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้ การดำเนินงานตามโครงการจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนากิจการได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรและทรัพยากรในชุมชน ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้น เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติต่อไป</p>
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<p>๑. เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากข้าว</p> <p>๒. เพื่อให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอดอนพุด</p>
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<p><u>ตัวชี้วัด</u></p> <p>๑. สมาชิกเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างรายได้เพิ่มได้ให้กับครัวเรือน และกลุ่มได้</p> <p>๒. เกิดการสร้างแบรนด์ และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน</p> <p>๓. กระตุ้นการปลูกข้าวปลอดภัย เพื่อบริโภคเองในครัวเรือน และเพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภค</p> <p><u>ค่าเป้าหมาย</u></p> <p>๑. เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ ๗๐ เพิ่มมูลค่าสินค้าผลิตทางการเกษตรในพื้นที่</p> <p>๒. เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ ๗๐ สามารถนำผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว มาแปรรูปได้</p> <p>๓. มีสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างน้อย ๑ ผลิตภัณฑ์</p>
๗. พื้นที่เป้าหมาย	<p>วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง ตำบลดงตะงาว อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี</p>
๘. กิจกรรมหลัก	<p>๑. อบรมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าเกษตร และ Workshop การสร้างแบรนด์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์เบื้องต้น</p> <p>๒. สนับสนุนบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้า</p> <p>๓. อบรมการพัฒนาและแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร</p>
๙. หน่วยงานดำเนินการ	<p>สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี</p>
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	<p>ปีงบประมาณ ๒๕๗๐</p> <p>(ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๐)</p>
๑๑. งบประมาณ	<p>งบประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท</p> <p>แหล่งที่มาของงบประมาณ : งบกรม/งบกระทรวง (งบปกติประจำปี)</p>
๑๒. ผลผลิต (Output)	<p>- เกษตรกรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ ๓๐ ราย</p> <p>- สินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างน้อย ๑ ผลิตภัณฑ์</p>

	- มีตราสินค้าและช่องทางการตลาดอย่างน้อย ๑ ช่องทาง
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	<p><u>เชิงปริมาณ :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ - กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ไม่น้อยกว่า ๒ ผลิตภัณฑ์ <p><u>เชิงคุณภาพ :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มเกษตรกรมีศักยภาพบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ - กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ - เกิดภาพลักษณ์สินค้าเกษตรคุณภาพของอำเภอดอนพุด - สินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นที่รู้จักทางตลาดออนไลน์

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการพัฒนาต่อ ยอดผลิตภัณฑ์ และ สร้างมูลค่าเพิ่มจาก ข้าว	๑. บุคลากร ๒. งบประมาณ ๓. วัสดุอุปกรณ์ ๔. การบริหารจัดการ	๑. อบรมการสร้าง มูลค่าเพิ่มจากสินค้า เกษตร และ Workshop การสร้าง แบบ รณรงค์ และการออกแบบ ผลิตภัณฑ์เบื้องต้น ๒. สนับสนุนบรรจุภัณฑ์ สำหรับสินค้า ๓. อบรมการพัฒนาและ แปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร	๑. เกษตรกรได้รับการ พัฒนาองค์ความรู้ ๓๐ ราย ๒. สินค้าจากกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างน้อย ๑ ผลิตภัณฑ์	๑. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่น้อย กว่าร้อยละ ๑๐ ๒. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผลิตภัณฑ์จากการ แปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร ไม่น้อยกว่า ๒ ผลิตภัณฑ์	๑. กลุ่มเกษตรกรมี ศักยภาพบริหารจัดการ ผลผลิตทางการเกษตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๒. กลุ่มเกษตรกรมี ความเข้มแข็งและ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ๓. เกิดภาพลักษณ์ สินค้าเกษตรคุณภาพ ของอำเภอดอนพุด ๔. สินค้าจากกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนเป็นที่ รู้จักทางตลาดออนไลน์	งบบุคลากร จังหวัดสระบุรี	ปีงบประมาณ ๒๕๗๐ (ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๐)

บรรณานุกรม

- สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี. (๒๕๖๙). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๙). *เขตการใช้ที่ดินอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี*. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- แผนที่จังหวัดสระบุรี. (๒๕๖๖-๒๕๗๐). สืบค้นจาก <http://www.novabizz.com/Map/๓๔.htm>
- กรมการปกครอง. (๒๕๖๙). *รายงานสถิติจำนวนประชากร*. สืบค้นจาก <http://www.dopa.go.th/TH/service.pnp>
- กรมการพัฒนาชุมชน. (๒๕๖๙). *รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน*.